

Motion till riksdagen 2005/06:L342

av Peter Eriksson m.fl. (mp, -)

Lika rättigheter för HBT-personer

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Motivering.....	4
Könsneutral äktenskapsbalk.....	4
Könsroller i kärleken.....	5
Hatbrott.....	5
Skyddat boende.....	6
HBT i utrikespolitiken.....	7
HBT-personer i asylärenden.....	8
Examensordning.....	8
Idrottsvärlden.....	9
Hälsa och vård.....	10
Transsexuell.....	10
Intersexuell.....	11
Att byta kön.....	11
Identitetshandlingar.....	12
Sexualitet och barns könsidentitet.....	12
Sex- och samlevnadsundervisning.....	12
Adoption.....	13
Att inte få barn.....	13
Mödravårdscentraler även för lesbiska.....	14
Hiv/aids.....	14
Unga och självmord.....	15
Äldreboende för homo- och bisexuella och transpersoner.....	15

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utbildning inom polis- och rättsväsendet om hatbrott.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i FN driva frågan om en konferens med temat sexuell läggning.²
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska utrikespolitiken skall genomsyras av ett arbete mot diskriminering på grund av sexuell läggning.²
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-kompetens bland de anställda på de svenska ambasaderna och de olika konsulatet.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skydd mot förföljelse på grund av sexuell läggning.³
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Migrationsverkets länderdokumentationssystem.³
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tidigare avvisningsbeslut.³
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svårigheter med turistvisum för homosexuella.³
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-kompetens i berörda högskoleutbildningar.⁴
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-personers situation inom idrottsvärlden.⁵
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att villkora det ekonomiska stödet till idrottsrörelsen.⁵
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt satsning på HBT-kompetens inom sjuk- och hälsovården.⁶
13. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag för att ändra namnlagen enligt vad som anförs i motionen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda äldre och funktionshindrade HBT-personers hälsa och livssituation.⁶
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om operation av intersexuella och hur det påverkar deras livssituation.⁶
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att ändra i gamla dokument i och med att en person ändrat kön.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en obligatorisk del i lärarutbildningen gällande HBT-kompetens.⁴
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av skolans sex- och samlevnadsundervisning.⁴

Fel! Okänt namn på

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lesbiska inte skall diskrimineras vad gäller insemination.⁶
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insemination på privata kliniker för lesbiska.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-kompetens på mödravårdscentralerna.⁶
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med självmordsprevention också bör fokusera på unga HBT-personer.⁶

¹ Yrkande 1 hänvisat till JuU.

² Yrkandena 2–4 hänvisade till UU.

³ Yrkandena 5–8 hänvisade till Sfu.

⁴ Yrkandena 9, 17 och 18 hänvisade till UbU.

⁵ Yrkandena 10 och 11 hänvisade till KrU.

⁶ Yrkandena 12, 14, 15, 19, 21 och 22 hänvisade till SoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Hur människor väljer att identifiera sig och vem man väljer att älska, hur man väljer att älska och ha sex är upp till var och en, under förutsättning att frivillighet och ömsesidighet upprätthålls.

Miljöpartiet de gröna vill ha ett samhälle som ger alla människor lika värde, rättigheter och skyldigheter. Människor ska inte värderas utifrån om de är homo-, hetero-, bi- eller transsexuella. All kärlek är bra kärlek!

Vi accepterar inte heterosexualitet som norm och att de som inte faller inom denna utsätts för förföljelse och trakasserier. Heteronormativiteten bygger på tanken att det endast finns två kön, man och kvinna, som lever i heterosexuella parrelationer. I samhället förutsätts att det kön du ser ut att tillhöra också är det du identifierar dig med. Heteronormativitet är grund till många fördomar mot och diskriminering av HBT-personer som överskrider gränserna för dessa föreställningar. Det är inte ovanligt att personer som avviker från normer drabbas av utfrysning, trakasserier och våld.

Människor ska kunna uttrycka sin könstillhörighet som man vill. Ingen ska behöva vara rädd för att prata om en älskad eller bli fördomsfullt bemött på arbetet, i skolan, på sjukhuset, på restaurangen, på banken, hos försäkringsbolaget eller någon annanstans. Trygghetssystem, regler och rättigheter ska självklart omfatta alla. Ett öppet och tillåtande samhälle är målet där allas våra olikheter uppskattas och där alla beslut och skeenden ska ta hänsyn till våra olikheter.

Vi gröna hör varningsklockor när fenomen eller livsstilar är nedtystade, inte syns eller inte får ta plats. Det är ofta tecken på diskriminering, och något som anses vara hotande eller utmanande för samhället. Vi accepterar inte vardagsdiskriminering och det osynliggörande som fortfarande pågår. Några steg är tagna. Mycket återstår dock att göra, inte minst när det gäller att på bred front motverka vardagsdiskrimineringen.

Könsneutral äktenskapsbalk

Sedan 1995 finns möjligheten att registrera partnerskap i Sverige. Den lagändringen var ett mycket viktigt steg i erkännandet av andra familjekonstellationer än det hittillsvarande heteronormativa. För HBT-personer är detta givetvis viktigt. Samtidigt är det ett faktum att HBT-personer blir diskriminerade eftersom registrerat partnerskap inte är likvärdigt med ett äktenskap mellan en man och en kvinna. Miljöpartiet vill ha en lagstiftning som i alla sammanhang behandlar homo-, bi- och heterosexuella likvärdigt och vi verkar därför för en könsneutral äktenskapsbalk. Efter ett beslut i riksdagen, som Miljöpartiet varit med om att ta fram, är nu en utredning tillsatt för ”att ta ställning till om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap”. Utredningen ska lägga fram sitt förslag senast den 30 mars 2007. Ett viktigt steg i detta arbete togs faktiskt våren 2004 då riksdagen beslutade att sambolagen ska vara helt könsneutral, ett förslag som lades fram av regeringen i samarbete

med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Kan sambolagen göras könsneutral så kan också äktenskapsbalken bli det.

Den lagstiftning som i dag gäller finns i 1 kap. 1 § äktenskapsbalken, där det framgår vilka som ingår äktenskap: *Äktenskap ingås mellan kvinna och man. De som ingått äktenskap med varandra är makar.*

I dagsläget innebär dessutom den nuvarande lagstiftningen att gifta par, där en av parterna är transsexuell, måste ta ut skilsmässa för att det juridiska könet ska kunna ändras. Det är orimligt att ett par som varit gifta i t.ex. 20 år måste skiljas för att en av dem ska kunna få nytt juridiskt kön.

1 kap. 1 § äktenskapsbalken skulle därför exempelvis kunna ändras till *Äktenskap ingås mellan två personer av olika eller samma kön. De som ingått äktenskap med varandra är makar.*

Därmed kan alla, oavsett sexuell läggning, ingå äktenskap och på det sättet jämställs homosexuella förhållanden med heterosexuella rent juridiskt.

Runtom i världen förändras nu lagstiftningen i en mer icke-diskriminerande riktning. Nederländerna har sedan den 1 april 2001 en helt könsneutral äktenskapslagstiftning. Den belgiska regeringen har lagt fram ett motsvarande lagförslag i parlamentet. I Kanada har en federal domstol slagit fast att en äktenskapslag som utesluter par av samma kön strider mot den kanadensiska konstitutionen. Det är nu dags för Sverige att också införa en könsneutral äktenskapsbalk.

Könsroller i kärleken

Vi föds till kvinna och man i biologisk mening och fostras därefter till att bli kvinna eller man i social mening, och i enlighet med samhällets uppfattning om vad som är kvinnligt respektive manligt. Dessa socialt konstruerade könsroller hämmar både kvinnors och mäns möjligheter att fritt forma sina liv, vilket också sedan påverkar vår syn på kärleken, hur kvinnor och män ska bete sig inom kärlekens område och i vilka vi blir förälskade. Vi måste alla som individer bryta oss loss från dessa bojor!

Men att förändra dessa stereotypa uppfattningar tar tyvärr tid. Var och en måste gå till sig själva och sin närmaste krets och fundera och diskutera hur vi upprätthåller de stereotypa fördomarna kring kön och kärlek. Vem får älska med vem? För att förändra kommer det att krävas en ständigt pågående och fri diskussion och ett medvetandegörande om könsroller i skolan, i familjen och i samhället.

Hatbrott

Hatbrotten mot HBT-personer har fördubblats sedan 1996. Det visar en ny studie vid kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet från 2005. I den studien uppgav 52 % av de intervjuade HBT-personerna att de utsatts

Fel! Okänt namn på

för olika hatbrott. 80 % av de utsatta hade drabbats av förtal och förolämpningar, 12 % hade drabbats av våldsbrott och 11 % av sexbrott. Hot om våld har uppgivits av 22 % av de drabbade. Diskriminering på arbetsplatsen uppges av 24 % av de utsatta och annan diskriminering av 31 %. Studien visar att kvinnor lika ofta som män utsätts för hatbrott. Vid tidigare studier har män varit mer utsatta än kvinnor.

Enligt en studie från RFSL utsätts yngre oftare för hatbrott än äldre. 77 % av HBT-personer under 20 år har utsatts för hatbrott på grund av sin sexuella identitet. I gruppen mellan 20 och 30 år kände sig 64 % utsatta, medan det bland medelålders ligger mellan 40 och 50 %. Av 60–70-åringarna var ca 25 % utsatta, och bland de äldsta var det ca 10 %. Dessa siffror berättar om en skrämmande vardag för HBT-personer.

Trots kunskap om hets och hot mot homo- och bisexuella och transpersoner, är könsidentitet/könsidentitetsuttryck inte inkluderade i lagstiftningen om hets mot folkgrupp. Risken blir att de personer som i dag hetsas mot homo- och bisexuella och transpersoner väljer att ändra sin terminologi och på så sätt kunna komma undan lagstiftningen. Att få slippa hets som transperson måste var lika självklart som att slippa det som homo- eller bisexuell.

Miljöpartiet anser att transpersoner ska omfattas av lagen om hets mot folkgrupp. Frågan utreds för närvarande av den s.k. Diskrimineringskommittén och vi förväntar oss att den lägger fram förslag så att transpersoner inkluderas i lagen om hets mot folkgrupp.

Vi ser också ett fortsatt behov av utbildning inom polis- och rättsväsendet för att bättre kunna hantera hatbrott. De senaste åren har dock mycket hänt inom både polisen och försvaret, bl.a. genom projekt som ”Fritt fram på arbetsplatsen” hos polisen, som ska ge kunskaper inom området. Det är viktigt att stöd ges för fortsatta utbildningar och projekt. Även inom de fackliga organisationerna har en del börjat hända de senaste åren, vilket Miljöpartiet gläds mycket åt. Till exempel var LO en av huvudsponsorerna till Pridefestivalen 2004 och det pågår flera olika fackliga projekt för att öka kunskapen om HBT-frågor på arbetsplatserna. Detta för att de bättre kan förhindra kränkningar på arbetsplatser.

I dag finns det en nationell brottsofferjour som vänder sig mot HBT-personer som har utsatts för hatbrott. Den startade 1998 och är en telefonjour. Vi menar att det bör finnas fler jourer som man också ska kunna besöka och där få stöd och hjälp, på fler orter i Sverige. Till en början kan det vara lämpligt att starta i storstäderna i och med att de då skulle kunna hjälpa många människor. Det behövs också informationsinsatser så att brottsoffren får veta att den finns och vilken hjälp man kan få.

Skyddat boende

Våld i alla nära relationer handlar om makt och kontroll, att ta makten över den andres liv. Våld är både fysiskt våld och psykiskt dito, och t.ex. sexuell våld omfattar både psykiska och fysiska metoder. Våldet i en samkönad relation utförs oftast i hemmet eller på platser dolda för andras insyn, precis som

inom en tvåkönad relation. Den som misshandlar är också den som tröstar och lovar att inte använda våld igen. Det sätter den våldsutsatte i en beroende-situation. Ju mer paret isolerar sig från vänner och släkt desto lättare kan beroendet behållas. Ett hinder för att söka hjälp kan vara skam inför andra, och förstås rädslan att bli misshandlad igen.

Homo- och bisexuella kvinnor och män som har utsatts för våld av sin partner av samma kön är i dag osynliga och står utan skydd och rådgivning. Det finns också fortfarande en rad fördomar om att det är omöjligt att en man skulle kunna bli tvingad till erektion eller bli våldtagen av sin partner. En annan fördom är att det är omöjligt för en kvinna att våldta. De föreställningarna utgår utifrån en heterosexuell syn.

I dag finns det inget skyddat boende för HBT-personer som utsatts för våld i sin parrelation eller av en f.d. partner. Ofta saknas kunskap om våld inom samkönade relationer på de ordinarie kvinnojourerna. Även transpersoner kan uppleva det som svårt att få stöd och hjälp. Vi menar att Socialstyrelsen bör se över hur resurser även kan tilldelas jourer som vill arbeta utifrån ett HBT-perspektiv.

Vi vill också uppmärksamma de hedersrelaterade problem som personer kan råka ut för. De råkar ut för en dubbel bestraffning genom att dels inleda ett förhållande med en svensk, dels en av samma kön. Vi menar att det råder en tystnad kring detta problem i integrationspolitiken. Därför måste hedersperspektiv finnas med i arbetet med integration och HBT.

HBT i utrikespolitiken

Miljöpartiet ser att Sverige tydligare kan agera påtryckare internationellt gällande HBT-frågor. I Sverige har utvecklingen i ett internationellt perspektiv kommit långt. Erfarenheterna av detta borde vi kunna dela med andra länder och därmed stötta homo- och bisexuella och transpersoner världen över. Ett led i detta arbete skulle kunna vara att FN, som naturlig mötesplats och arena för de flesta länder i världen, anordnar en världskonferens med temat sexuell läggning.

Homosexuella relationer är inte tillåtna i alla länder, och i många länder är det dessutom straffbart. Indien har exempelvis behållit förbudet mot homosexuella förbindelser i sin strafflagstiftning och fängelsestraff på upp till tio år kan utdömas.

Miljöpartiet vill att den svenska utrikespolitiken ska genomsyras av ett arbete mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Sverige ska t.ex. i bilaterala kontakter och samtal försöka förmå länder att upphäva det straffrättsliga förbudet mot homosexuella förbindelser.

En viktig länk i detta arbete är att se till att HBT-kompetens finns bland de anställda på svenska ambassaderna och de olika konsulaten runtom i världen. Det är ofta denna personal som HBT-personer som söker skydd och svenskar utomlands har en första kontakt med, och det är då viktigt att de blir bemötta på ett korrekt sätt.

Fel! Okänt namn på

HBT-personer i asylärenden

Miljöpartiet anser att det är mycket viktigt att människor som är förföljda i sitt hemland på grund av sexuell läggning och/eller könsidentitet har möjlighet att få uppehållstillstånd i Sverige. Detta ska vara lagstadgat och lagen måste tillämpas i praktiken. Det ska inte vara så att personer hänvisas till att om de inte öppet skyltar med sin sexuella läggning så kan de gott leva ”tryggt” i sitt land. Alla har rätt, anser vi, att öppet visa omvärlden vem de är.

Migrationsverkets länderdokumentationssystem Lifos, dit de svenska utlandsmyndigheterna rapporterar, är fortfarande ofullständigt. Verket skriver självt att den är knapphändig och sällan uttömmande. Personalen på de svenska ambassaderna måste bli bättre på att rapportera utifrån den verklighet som HBT-personer lever under och gärna ta frivilligorganisationer till hjälp vid kunskapsinhämtandet. Vid en bedömning av situationen för HBT-personer i olika länder ska man dessutom inte bara titta på rådande lagstiftning, utan också se på den faktiska situationen i landet.

I och med att två iranier nyligen avrättades på grund av sin sexuella läggning har Migrationsverket slutat avvisa homosexuella till Iran, men i Sverige lever personer som nekats asyl gömda. Vi menar att tidigare avvisningsbeslut bör ändras i positiv riktning så att berörda personer får stanna i Sverige.

Examensordning

Miljöpartiet anser att det i berörda högskoleutbildningar ska ingå undervisning kring HBT-frågor. Till exempel ska hälso-, sjukvårds- och omsorgspersonal tillgodogöra sig HBT-kompetens, likaså personal inom polis- och rättsväsendet samt inom förskole- och skolväsendet.

I den nu gällande examensordningen i högskoleförordningen föreskrivs att det för den nya lärarexamen bl.a. krävs att studenten kan ”orientera sig om, analysera och ta ställning till allmänmänskliga frågor, ekologiska livsbetingelser och förändringar i omvärlden”. För läkar- och sjuksköterskeexamen krävs bl.a. att studenten har ”utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och anhöriga”. Samma, eller snarlika, formuleringar finns i examensordningen när det gäller högskolans övriga yrkesexamina inom vårdområdet.

Enligt en kartläggning från Folkhälsoinstitutet har det visat sig att undervisning i HBT-frågor endast i begränsad omfattning förekommer vid högskolor. Regeringen bör därför ge Högskoleverket i uppdrag att undersöka för vilka yrken det kan vara befogat att säkerställa att kunskaper om HBT-frågor och bemötandefrågor förmedlas och att lägga upp en plan för hur undervisningen ska kunna förbättras på denna punkt.

Idrottsvärlden

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse med över 3 miljoner medlemmar. De flesta barn och ungdomar passerar någon gång under sin uppväxt idrottsrörelsen.

Idrotten främjar vår hälsa men fungerar också som en social och moralisk fostrare, något som även Riksidrottsförbundet anser att den har som uppgift. Många barn och ungdomar tillbringar mycket tid med och lägger stor vikt vid sitt idrottande och sin klubb och där formas mångas attityder och beteenden. Klubben, ledarna och lagkompisarna har stor betydelse för synen på könsroller, sexuell läggning och den egna identiteten. Många av ledarna och idrottarna är förebilder för de unga. Riksidrottsförbundet skriver förtjänstfullt på sin hemsida: "Inom idrotten ska ingen behövas känna sig kränkt, trakasserad, diskriminerad eller känna obehag på grund av könstillhörighet eller sexuell läggning." Detta är bra. Men vi vet också att fördomar och åtminstone ordkränkningar tyvärr är vanligt förekommande. Det **uppfattas fortfarande** som nedlåtande att som liten kille bli kallad "kärring" eller "bög".

Riksidrottsförbundet tog 2002 fram en policy och en handlingsplan angående sexuella trakasserier och diskriminering på grund av sexuell läggning. Genom det arbetet har man uppmärksammat homosexuell situation. Vid Malmö högskola skrevs hösten 2004 en C-uppsats om homofobi och idrott. Den slutsats som författaren kommer fram till är att mycket återstår att göra och att ovan nämnda policy ännu inte fått särskilt stor genomslagskraft.

I uppsatsen lyfter författaren fram en rad problem som återstår att åtgärda. Att det t.ex. inom tränar- och ledarutbildningar saknas HBT-kompetens, att frågor som rör homosexualitet inte tas upp i den dagliga verksamheten och i princip aldrig diskuteras och att man inte har integrerat Riksidrottsförbundets policy på lokal nivå.

Författaren skriver också att svensk forskning kring området homosexualitet och idrott är begränsad. Den forskning som finns är framför allt koncentrerad till USA.

I uppsatsen skriver författaren att det finns en stor tystnad kring homosexualitet inom idrottsvärlden. Dock att med den öppnare attityd som samhället i allmänhet har fått öppnas även klimatet inom idrotten. Men det verkar finnas en ovilja att särskilt inom specialidrottsförbunden arbeta med frågor som rör homosexualitet, samtidigt som man förnekar att det finns ett problem. Att människor inte vågar leva öppet som homosexuella kan också göra att idrottsrörelsen inte ser att det i tystnaden finns ett förtryck. Det är inte heller förrän på senare år som några idrottare på olika nivåer har vågat träda fram som homosexuella.

Miljöpartiet tror att det är nödvändigt med en utredning angående HBT-personers situation inom idrottsvärlden, dels på elit- och amatörnivå, dels inom barn-, ungdoms- och vuxenidrotten.

Vidare anser Miljöpartiet att eftersom staten, landsting och kommuner ger betydande ekonomiskt stöd till idrottsrörelsen bör ett krav kopplas/villkoras till att det tas fram, uppdateras och genomförs handlingsplaner/policy för HBT-personer inom idrottsrörelsen. Görs inte detta ska stöd inte ges.

Fel! Okänt namn på

Hälsa och vård

Statens folkhälsoinstitut fick 2003 i uppdrag att utreda folkhälsosituationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner. Detta är den första folkhälsoundersökning som görs på gruppen transpersoner i hela Skandinavien. Vi ser att det är viktigt att alla typer av transpersoner omfattas och de olikheter i livssituation som finns mellan grupperna transpersoner och homo- och bisexuella beaktas i utredningen.

Därtill behöver HBT-kompetensen förstärkas inom både hälsovården och psykiatrin. Läkare måste våga fråga om personen är homosexuell för att kunna göra en bedömning. Allt för ofta kommer lesbiska kvinnor från ett gynekologbesök med ett recept på preventivmedel i handen. Därför ser vi behov av en fortsatt satsning på HBT-kompetens inom sjuk- och hälsovården.

Under ungdomsåren letar många efter sin identitet och ställer sig frågan vem är jag? De allra flesta funderar också någon gång på om de attraheras av samma kön eller det motsatta, kanske också att man känner att man är fånge i fel kön. För alltför många kan det leda till livskriser. Utifrån detta vill vi att det inom varje landsting finns en barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning med kompetens att stödja och hjälpa unga homo- och bisexuella och transpersoner.

När det gäller äldre och funktionshindrade människors hälsa och livssituation ser bristerna ut på samma sätt som för de unga. Homo- och bisexuella samt transpersoner tycks inte finnas och/eller uppmärksammas bland äldre eller handikappade. Vi anser därför att en utredning bör tillsättas för att dels se över hur livssituationen i dag ser ut för äldre och funktionshindrade, dels eventuellt komma med förslag på hur livssituationen kan förbättras.

Att kunna och våga vara öppen med sin privata familjesituation, om man så önskar, på sin arbetsplats ska vara en självklarhet och är en del av att skapa en bra arbetsmiljö. Arbetslivsinstitutet har i en undersökning visat på att homo- och bisexuell personal inom förskola och äldreomsorg sällan är öppen om sin sexuella läggning mot föräldrar och barn, vårdtagare och anhöriga. Hela 93 % av de homo- och bisexuella kvinnorna och männen inom förskolan var inte öppna mot föräldrar och barn. Inom äldreomsorgen uppgav 96 % av kvinnorna och 90 % av männen att de inte var öppna mot vårdtagare och anhöriga, trots att de kanske hade önskat att kunna vara det.

Transsexuell

Transperson är den vars könsidentitet helt eller delvis skiljer sig från det kön som registrerades vid födseln, eller senare. Det står dock personen fritt att definiera sig som transperson eller inte. Uppskattningsvis upplever mellan 1/10 000 och 1/15 000 sig som transsexuell i Sverige.

Som bärare av samhällssystemet måste politikens uppgift vara att bryta ned de normer som tvingar människor att vara andra än dem de egentligen är. Det är vår uppgift att gå före och visa på ett samhälle där var och en är, i

fullständig och egentlig mening, fri. Så är det inte när människor förvägras rätten att utredas för fastställelse av ny könstillhörighet. Så är det inte när unga människor känner sig fångade i ”fel” kropp och kniven som riktas mot dem inte är av en läkare för ett kirurgiskt ingrepp utan av dem själva i ett försök till självmord. Så är det inte när RFSL och andra organisationer som arbetar för transpersoner vittnar om den vånda och ångest som många transpersoner upplever i livet.

Intersexuell

Intersexuella personer föds med en, biologiskt sett, oklar könsidentitet. Det innebär att en person sedan födseln har svårdefinierbara könsorgan: micropenis/stor clitoris, med/utan vagina, clitoris med testiklar, penis med äggstockar, penis med XX-kromosomer, clitoris och/eller vagina med XY-kromosomer osv. i en rad olika kombinationer. Intersexuell är med andra ord en individ vars anatomi har både grundläggande kvinnliga och manliga element.

Amerikanska undersökningar visar på material där läkare ansett att ca 1 av 1 500 nyfödda är intersexuella på grund av utseendet på deras externa genitalier, samma andel verkar förekomma i Sverige. I Sverige är det ca 5–10 småbarn per år som anses vara operationsnödvändiga.

Intersexuella spädbarn opereras rutinmässigt i dag utan att föräldrarna får möjlighet att förstå vad de är med och beslutar om. Barnen själva har inget att säga till om och i många fall resulterar detta i mångårigt lidande och ett liv som stympade och känslan av att de ”fick” fel kön.

I Sverige vet vi väldigt lite om barn och vuxna som är intersexuella, hur deras liv påverkas, deras könsidentitet, av att bli påtvingade ett kön som spädbarn, och hur föräldrar upplever och hanterar att tvingas ta beslut om deras barn ska bli en pojke eller flicka efter födseln. Är det rätt att operera spädbarn och därmed könsbestämma det eller ska man vänta tills barnet är så stort att det själv kan bestämma vilket kön han eller hon vill tillhöra? Det finns dessutom ett stort mörkertal vad gäller antalet barn som föds som intersexuella. Med andra ord finns det många frågor som behöver besvaras.

Miljöpartiet anser att det bör utredas huruvida intersexuella personer ska opereras tidigt i livet och hur det påverkat deras livssituation.

Att byta kön

Det är viktigt att stärka de könskorrigerade transsexuellas rättigheter. En människa som känner sig fången i fel kropp mår psykiskt väldigt dåligt. Det är absurt att det i dag byggs på enskilda läkares goda vilja om man kan få möjlighet att genomgå en undersökning för könskorrigering i sitt landsting. Lika illa är det att väntetiderna är olika långa över landet och många gånger mycket längre än vid andra skäl för vård.

Fel! Okänt namn på

Identitetshandlingar

Problemet med identitetshandlingar på grund av könsbyte behöver åtgärdas.

Fallet med den svenska artisten Chris Owen, som efter utredning och behandling för sin transsexualism i Finland blivit nekad att få ut ett nytt svenskt pass, visar att Sverige måste anpassa lagar och praxis efter verkligheten.

En svensk medborgare som väljer att genomgå utredning och behandling för sin transsexualism i ett annat land med liknande utredningsförfarande som i Sverige bör kunna få sina identitetshandlingar ändrade utan att behöva få sin utredning stärkt av svenska läkare.

Man bör få rätt att ändra i gamla dokument så att gamla betyg och meriter inte fråntas legitimitet efter att en person fått ändrat juridisk kön.

Miljöpartiet menar också att även namnlagen måste ändras så personen kan byta förnamn till det man själv väljer. Namnlagens syfte ska vara att skydda barn från att få namn man kan lida för senare i livet och skydda från intrång i familjenamnen, inte hindra människor från att ta vilka förnamn de önskar. Frågan är inte helt enkel och utmanar inlevda tankemönster, men vi tycker att frågan ska utredas med syftet att man ska kunna få välja namn själv.

Sexualitet och barns könsidentitet

Sexualiteten är en av människans starkaste drivkrafter och ett av de svåraste områdena när det gäller att gå från barndom till vuxenvärld. Hur ska ungdomar på väg att finna sin sexuella identitet hitta rätt i spänningsfältet mellan de egna känslorna och den mediala snårskog där framför allt heteronormaliteten råder och mannen därmed ofta framställs som alltid potent och villig och kvinnan alltid redo för vem som helst, när som helst och hur som helst? Budskapet är att sex sker mellan kvinna och man. Att attraheras av någon av det egna könet eller båda könen är fortfarande tabu hos många.

Miljöpartiet anser att det är av stor vikt att stödja och hjälpa ungdomar som är på väg in i den vuxna sexualiteten och att det finns en bra och tolerant sexualundervisning i skolan. Tillgång till ungdomsmottagningar är viktigt i alla kommuner och särskilt viktiga för killar – tjejerna hittar oftast dit själva – då de ofta inte vet vart de ska vända sig med frågor angående sitt kön, sexliv och eventuella sjukdomar. Vi skulle vilja att det i varje landsting finns minst en ungdomsmottagning med kompetens att stödja och hjälpa unga HBT-personer.

Sex- och samlevnadsundervisning

Det är viktigt att sexualundervisning inte enbart inriktas på preventivmedel och könssjukdomar utan att också mäns och kvinnors lust och sexualitet hamnar i fokus samt att både hetero-, homo- och bisexualitet diskuteras.

Sex- och samlevnadsundervisning har varit obligatoriskt i den svenska skolan sedan 1956 men kunskapsämnet ingår inte som obligatorium i de pedagogiska utbildningarna. Utbildningen bör innefatta exempelvis barn och ungdomars psykosexuella utveckling, ungdomssexualitet, folkhälsa och könsidentitet m.m. Även intersexuella personers situation bör uppmärksammas. Detta bör ingå som en obligatorisk del i Lärarhögskolan och i de pedagogiska utbildningarna.

Skolans sex- och samlevnadsundervisning bör följas upp, utvärderas och granskas regelbundet både kvantitativt och kvalitativt. På så sätt kan undervisningen hålla en hög kvalitativ nivå och förändras utifrån elevers och lärares önskemål och behov. Endast två systematiska och större undersökningar har gjorts sedan 1956, en kvantitativ av Statens folkhälsoinstitut 1995–96 och en kvalitativ av Skolverket 1999. Det görs i dag regelbundna och återkommande studier om sex- och samlevnadsundervisningen. Dock är det oklart i vilken mån dessa översyner leder till några märkbara förändringar. Vi vill därför ytterligare trycka på att översynen dels fortsätter, dels att man av de kartläggningar som görs tar initiativ till de åtgärder som därmed kan bli nödvändiga.

Adoption

Sedan 2003 har homosexuella rätt att bli bedömda som adoptivföräldrar, vilket innebär att Sverige är ett av få länder där homosexuella par kan få bli föräldrar genom adoption. Tyvärr kan vi dock konstatera, så här långt, att de allra flesta givarländerna inte godkänner partnerskap och homosexuella föräldrar som adoptivföräldrar. Vår förhoppning är att adoptionsorganisationerna ska försöka hitta kontakter som gör det möjligt för samkönade par att också kunna adoptera.

Trots att lagen har trätt i kraft kvarstår en del problem i kontakten mellan de svenska adoptionsorganisationerna och paret. Svenska adoptionsorganisationer har inte rätt att diskriminera homosexuella och man bör se över bemötandet och rutiner kring homosexuella blivande adoptionsföräldrar.

Att inte få barn

Att kunna få barn är ingen självklarhet. Konstgjord befruktning bör bekostas av landstinget. I dag har människor olika möjligheter att få hjälp beroende på var man bor i landet. Skillnaderna är stora mellan olika landsting, både när det gäller antalet erbjudna IVF-behandlingar (In Vitro Fertilisering), kötiden och moderns ålder. De skillnaderna bör ses över och utjämnas. Vi menar att homosexuella och heterosexuella ska behandlas likvärdigt i hela vårdprocessen. Lesbiska är diskriminerade både vad det gäller insemination och IVF. Heterosexuella par kan välja mellan att stå i kö till landstinget eller vända sig

Fel! Okänt namn på

till privat klinik. Lesbiska är i dag utestängda från de privata klinikerna då de enbart hanterar insemination inom par dvs. då sperman kommer från partnern. Donatorsinsemination får i dag endast ske på offentliga sjukhus. Privata kliniker bör ges rätt att hantera donationssperma på samma sätt som den offentliga sjukvården. Miljöpartiet menar att detta bör ses över så att de hinder som i dag föreligger kan undanröjas och därmed ge lesbiska tillgång till de privata klinikerna.

Ett annat problem som uppmärksammats på senare tid är att det i Sverige i dag råder brist på spermadonatorer. Det finns ett behov av att vi får fler donatorer och vi hoppas att berörd myndighet uppmärksammar fler på möjligheten att bli donator.

Mödravårdscentraler även för lesbiska

Att vänta barn är en omtumlande och känslig tid och många blivande mammor behöver extra stöd. Det gäller även lesbiska kvinnor. Tyvärr känner sig många lesbiska blivande mammor inte hemma inom mödravården. Samma sak tycks gälla även i de anordnade föräldrautbildningarna. Det finns dock förebilder. I Stockholm finns t.ex. Regnbågsprojektet som är ett samarbete mellan en mödravårdscentral och Danderyds sjukhus. Detta exempel bör spridas till andra ställen i landet. Vi anser att det ska finnas kompetens inom mödravårdscentralerna kring lesbiska blivande föräldrar. Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att säkerställa denna kompetens.

Hiv/aids

Enligt statistik från Smittskyddsinstitutet hade t.o.m. år 2004 totalt 6 705 personer anmälts med hiv-infektion i Sverige. Av de anmälda beräknas ca 3 500 vara i livet. För de två smittvägarna ”sex mellan män” och ”intravenöst missbruk” minskar antalet årligen anmälda fall långsamt över tiden. För smittvägen ”sex mellan kvinna och man” är det en tydlig ökning sedan år 2000. Denna ökning kommer framför allt från personer som var smittade före ankomst till Sverige. 2003 anmäldes 132 personer i denna grupp jämfört med 76 fall per år den senaste femårsperioden.

Sverige har, i ett internationellt perspektiv sett, ett mycket lågt antal smittade genom samlag mellan män. Detta beror troligtvis på de stora satsningar som gjorts med statliga medel och det arbete som homo- och bisexuella organisationer utför för att informera.

En av de viktigaste åtgärderna för att bevara den goda folkhälsan är arbetet med hiv-prevention. Detta arbete är även nära förknippat med ett arbete mot andra sexuellt överförbara sjukdomar.

2004 kom utredningen Samhällets insatser mot hiv/sti (sexuellt överförbara sjukdomar). Där framgår det att de preventiva insatserna måste utvecklas

och att samarbetet med frivilligorganisationerna och den framträdande roll som de spelat från början inte ska underskattas. Utredningen pekar framför allt på strukturella brister men också på nödvändigheten av ett fortsatt starkt statligt engagemang och att anslagen åtminstone måste fortsätta vara på oförändrad nivå under de närmaste åren.

Unga och självmord

Unga homo- och bisexuella mår generellt inte sämre än heterosexuella unga. Men självmordstankar och självmordsförsök är tyvärr vanligare bland homo- och bisexuella tonåringar än bland deras heterosexuella kamrater. I de uppsatta målen och strategierna för att minska antalet självmord och självmordsförsök, särskilt bland unga människor, saknas emellertid dessa ungdomars situation. Vi anser därför att arbetet med självmordsprevention också bör fokusera på unga homo- och bisexuella och transpersoner.

Också när det gäller användningen av alkohol och andra droger finns det anledning att uppmärksamma homosexuellas hälsosituation. Framför allt bland yngre finns det oroande tecken på att konsumtionen är mer omfattande än bland genomsnittsbefolkningen. Mötesplatser för unga homosexuella som inte är kopplade till krogmiljöer hör fortfarande till undantagen.

Äldreboende för homo- och bisexuella och transpersoner

Miljöpartiet vill se äldreboenden med en hög grad av brukarinflytande. Under de senaste åren har det framkommit att vissa äldre homosexuella par inte tillåts leva tillsammans på sitt äldreboende. Självklart måste dessa personers önskan respekteras. Precis som för heterosexuella par, måste de kunna fortsätta leva med sin partner även på ålderns höst. Detta kräver förbättrad HBT-kompetens inom äldreomsorgen så att alla personer oavsett sexuell läggning känner sig respektfullt bemötta och kan leva sina liv på ett öppet sätt.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Peter Eriksson (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Mikael Johansson (mp)

Åsa Domeij (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Jan Lindholm (mp)

Yvonne Ruwaida (mp)

Karin Svensson Smith (-)

Lars Ångström (mp)

Ulf Holm (mp)

Leif Björnlod (mp)

Barbro Feltzing (mp)

Lotta Hedström (mp)

Mona Jönsson (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Ingegerd Saarinen (mp)

Mikaela Valtersson (mp)